ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Циклова комісія технологічних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник директора
з навчальної роботи
_____Людмила ІЛЛЯШЕНКО
“27” серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ, ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ ТА ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ

підготовки фахового молодшого бакалавра
освітньо-професійна програма ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ
галузь знань 07 УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ
спеціальність 076 ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА ТОРГІВЛЯ
мова навчання: українська
статус дисципліни: вибіркова

2024 рік

Робоча програма з дисципліни «Безпека життєдіяльності, цивільний захист та основи охорони праці» складена на основі освітньо-професійної програми Підприємництво, торгівля та біржова діяльність спеціальності 076 Підприємництво та торгівля. – “25” серпня 2024 р. – 23 с.

Розробник: **Галина СМИРНОВА**
викладач вищої кваліфікаційної категорії
Анатолій ПЕДОРИЧ
кандидат педагогічних наук

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії технологічних дисциплін

Протокол № 1 від “26” серпня 2024 р.

Голова циклової комісії _____ Аліна СМАГЛЮК

Схвалено методичною радою коледжу.

Протокол № 1 від “26” серпня 2024 р.

Голова методичної ради. _____Людмила ІЛЛЯШЕНКО

1. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійний ступінь</td><td>Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td></tr>
<tr><td>Кількість кредитів – 3</td><td>Галузь знань
076 Управління та адміністрування</td><td>Вибіркова</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Змістових модулів - 4

Загальна кількість годин - 90</td><td rowspan="6">Спеціальність
076 Підприємництво та торгівля</td><td>Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>2-й (БСО), 1-й (ПЗСО)</td></tr>
<tr><td>Семестр</td></tr>
<tr><td>3-й (БСО), 1-й (ПЗСО)</td></tr>
<tr><td>Лекції</td></tr>
<tr><td>16 год.</td></tr>
<tr><td rowspan="8">Тижневих годин для денної форми навчання:
аудиторних – 1,87
самостійної роботи здобувача фахової передвищої освіти – 3,75</td><td rowspan="8">Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр</td><td>Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>16 год.</td></tr>
<tr><td>Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>58 год.</td></tr>
<tr><td>Вид контролю:</td></tr>
<tr><td>залік</td></tr>
</table>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни: формування у майбутніх фахівців умінь та компетенцій для забезпечення ефективного управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці.

Передумови вивчення дисципліни: до початку вивчення дисципліни здобувачі освіти повинні мати загальні знання з базових предметів загальноосвітньої підготовки.

Завдання дисципліни: вивчення методів прогнозування, виявлення та ідентифікації шкідливих та небезпечних факторів, їх впливу на людину, навколишнє та виробниче середовище; розроблення заходів і способів захисту людей в умовах виникнення надзвичайних ситуацій техногенного, природного характеру, під час війни та під час виробничої діяльності; зазначення, що в

центрі уваги повинна бути людина як головна цінність держави; опанування навичок щодо створення безпечних умов життєдіяльності людей на території держави, в умовах НС щодо захисту населення та персоналу об'єктів від можливих наслідків надзвичайних ситуацій.

На основі знань, здобутих при вивченні дисципліни «Безпека життєдіяльності, цивільний захист та основи охорони праці», у здобувачів освіти формуються наступні *компетентності:*

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

3. Очікувані результати навчання

Під час вивчення дисципліни здобувачі фахової передвищої освіти мають досягти або вдосконалити наступні програмні результати навчання, передбачені освітньо-професійною програмою:

РН 1. Знати свої права, як члена суспільства, цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.

РН 2. Застосовувати знання, розуміння закономірностей та сучасних досягнень у підприємницькій та торговельній діяльності із професійною метою.

РН 11. Знати основи нормативно-правового забезпечення діяльності підприємницьких та торговельних структур і застосовувати їх на практиці.

РН 12. Виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких та торговельних структур.

Під час вивчення дисципліни здобувачі фахової передвищої освіти повинні

знати:

- основні принципи формування безпечної життєдіяльності людини;
- характеристики зовнішніх та внутрішніх негативних факторів;
- класифікацію, методи виявлення і нормування шкідливих та небезпечних факторів, що негативно впливають на здоров'я людини;
- законодавчі акти та нормативні документи з питань безпеки життєдіяльності людини;
- основні принципи колективної безпеки;
- принципи гармонійного розвитку людини та сталого розвитку людства;
- законодавчу та нормативно-правову базу охорони праці в Україні;
- види відповідальності за порушення законодавства про охорону праці;

- класифікацію умов праці, види забруднень повітря робочої зони;
– вимоги техніки безпеки при виконанні робіт;
– основні причини травматизму на виробництві;
– дії та порядок проведення розслідування і ведення обліку нещасних випадків, профзахворювань та аварій на виробництві;
– вимоги пожежної безпеки, способи та засоби гасіння пожеж;

вміти:

– аналізувати та оцінювати небезпечні ситуації;
– оцінити середовище перебування стосовно особистої безпеки, безпеки колективу;
– самостійно приймати рішення про вжиття термінових заходів у разі виникнення екстремальних ситуацій;
– розробляти і впроваджувати систему заходів, спрямованих на збереження здоров'я людини та її гармонійний розвиток;
– оцінювати негативні фактори середовища перебування та визначати шляхи усунення їх дії на людину;
– надавати першу медичну допомогу в екстремальних ситуаціях собі та іншим потерпілим;
– визначати вимоги законодавчих актів у межах особистої та колективної відповідальності;
– застосовувати на практиці отримані знання, організовувати безпечне перебування людей на виробництві;
– проводити аналіз і профілактику виробничого травматизму та професійних захворювань, здійснювати заходи щодо їх попередження;
– вживати необхідні заходи із попередження пожеж згідно з вимогами пожежної безпеки.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Нормативно-правове регулювання безпеки життєдіяльності

Тема 1. Нормативно-правове регулювання безпеки життєдіяльності. Джерела небезпеки для людини (РН 1, РН 2, РН 11, РН 12)

Правові, нормативні та організаційні основи безпеки життєдіяльності: Кодекс цивільного захисту України, законодавство України про охорону здоров'я, праці, навколишнього природного середовища. Управління по нагляду за безпекою життєдіяльності: Державна служба України з

Забезпечення безпеки життєдіяльності населення відповідно до положень нормативної документації. Основні принципи здійснення цивільного захисту. Повноваження центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

Воєнний стан та надзвичайний стан.

Середовище проживання людини. Проблема безпеки життя людини в навколишньому середовищі. Аксіома про потенційну небезпеку процесу взаємодії людини та довкілля. Безпека абсолютна та відносна.

Система “людина – життєве середовище”, її компоненти та рівні. Ризик як фактор потенційної небезпеки. Види ризику: знехтуваний, прийнятний, гранично допустимий, надмірний. Концепція допустимого ризику. Керування ризиком. Прогнозування і моделювання умов виникнення небезпечних ситуацій.

Джерела негативних та шкідливих факторів; класифікація шкідливих і небезпечних факторів (фізичні, хімічні, біологічні та психофізіологічні).

Змістовий модуль 2. Захист людини від впливу шкідливих, небезпечних і вражаючих факторів

Тема 2. Захист людини від впливу шкідливих, небезпечних і вражаючих факторів природного, техногенного, соціально-політичного характеру (РН 1, РН 2, РН 11, РН 12)

Природні небезпеки: закономірності виникнення, класифікація. Абіотичні небезпеки: літосферні, гідросферні, атмосферні, космічні. Рекомендації щодо правил поведінки при землетрусах, повенях. Біотичні небезпеки: небезпечні рослини, тварини, бактерії, віруси. Заходи зниження їх наслідків.

Взаємодопомога, надання долікарської допомоги внаслідок ураження під час природних катастроф.

Основні поняття техногенних небезпек. Поняття «аварія», види аварій. Аварії з викидом радіоактивних речовин у навколишнє середовище. Аварії з витоком сильнодіючих отруйних речовин. Аварії з викидом сильнодіючих отруйних речовин (СДОР). Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях. Пожежі та вибухи. Система пожежного захисту.

Соціальні джерела небезпеки, викликані незадовільним станом та умовами проживання: страйки, повстання, революції. Екстремальні ситуації криміногенного характеру, способи їх уникнення.

Політичні небезпеки: конфлікти на міжнародному та міждержавному рівні, духовне гноблення, політичний тероризм, війни.

Медико-біологічні та соціальні проблеми здоров'я людини. Причини виникнення, шляхи подолання. Комбіновані небезпеки: класифікація, закономірності виникнення.

Тема 3. Захист людини від впливу негативних факторів середовища повсякденної діяльності . Порядок надання населенню інформації про наявність загрози або виникнення НС (РН 1, РН 2, РН 11, РН 12)

Вплив шкідливих факторів навколишнього середовища на здоров’я людини.. Токсична дія шкідливих речовин на організм людини. Характеристика отруйних речовин. Загальна характеристика біологічних факторів небезпек. Отруйні тварини і рослини. Патогенні організми.

Забруднення атмосфери міст. Забруднення міських приміщень. Забруднення питної води в містах. Шумове, вібраційне та електромагнітне забруднення міст. Безпека поведінки людей в умовах міста.

Порядок надання населенню інформації про наявність загрози або виникнення НС, правил поведінки та способів дій в цих умовах. Мета і загальна характеристика рятувальних та інших невідкладних робіт. Колективні засоби захисту: призначення і класифікація. Індивідуальні засоби захисту людей.

Змістовий модуль 3. Правові та організаційні питання охорони праці

Тема 4. Законодавча та нормативно-правова база України про охорону праці. Державне управління, державний нагляд за охороною праці та організація охорони праці на виробництві (РН 1, РН 2, РН 11, РН 12)

Стан охорони праці, виробничого травматизму та професійної захворюваності в Україні. Соціально-економічне значення охорони праці. Основні поняття у галузі охорони праці.

Основні законодавчі акти про охорону праці: Конституція України, закон України "Про охорону праці", Кодекс цивільного захисту України, Кодекс законів про працю України. Державні міжгалузеві та галузеві нормативно-правові акти про охорону праці (НПАОП). Основні принципи державної політики в галузі охорони праці.

Гарантії прав громадян України на охорону праці згідно закону України "Про охорону праці". Дисциплінарна, адміністративна, матеріальна та кримінальна відповідальності за порушення законодавства та нормативно-правових актів про охорону праці.

Органи державного управління охороною праці, їх компетенція, функції, повноваження. Система управління охороною праці на підприємстві, функції та завдання управління. Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці. Обов'язки роботодавця щодо створення безпечних та нешкідливих умов праці. Служба охорони праці на підприємстві, її основні завдання, функції. Комісія з питань охорони праці на підприємстві. Регулювання питань охорони праці у колективному договорі.

Тема 5. Виробничий травматизм та професійна захворюваність (РН 1, РН 2, РН 11, РН 12)

Поняття травми та нещасного випадку, класифікація їх за різними ознаками. Причини виробничого травматизму та професійної захворюваності. Мета та методи аналізу виробничого травматизму. Показники частоти та тяжкості травматизму. Основні технічні, організаційні, санітарно-гігієнічні, психофізіологічні заходи щодо профілактики виробничого травматизму та професійної захворюваності.

Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві” від 17.04.2019р. №337. Нещасні випадки, що підлягають розслідуванню згідно з Постановою. Порядок, терміни розслідування нещасних випадків, пов'язаних з виробництвом; склад комісії з розслідування; акт про нещасний випадок форми Н-1. Спеціальне розслідування нещасних випадків. Формування комісій спеціального розслідування; перелік документів, що входять до матеріалів спеціального розслідування. Порядок розслідування професійних захворювань та аварій на виробництві. Відшкодування матеріальної та моральної шкоди постраждалим на виробництві.

Змістовий модуль 4 Виробнича санітарія та техніки безпеки

Тема 6. Умови праці . Шкідливі та небезпечні виробничі фактори (РН 1, РН 2, РН 11, РН 12)

Поняття: виробнича санітарія, гігієна праці, умови праці. Фактори, що визначають умови праці на виробництві. Класифікація умов праці згідно Гігієнічної класифікації. Основи фізіології праці. Вплив характеру трудового процесу, умов праці на функції організму працюючого. Мікроклімат робочої зони, нормування та контроль параметрів мікроклімату. Загальні заходи та засоби нормалізації повітря робочої зони.

Класифікація шкідливих та небезпечних виробничих факторів. Джерела забруднення повітряного середовища виробничих приміщень. Гранично допустимі концентрації (ГДК) шкідливих речовин в повітрі робочої зони, класифікація речовин за різними ознаками. Природна та штучна вентиляція; виробниче освітлення. Заходи та засоби захисту від негативного впливу шуму, вібрації, іонізуючих опромінювань, електромагнітних полів. Забезпечення працівників спецодягом, спецвзуттям, засобами індивідуального захисту.

Тема 7. Загальні вимоги безпеки до технологічних процесів та обладнання. Електробезпека (РН 1, РН 2, РН 11, РН 12)

Безпечність технологічних процесів, обладнання, машин та механізмів. Небезпечні зони. Засоби колективного захисту. Вимоги безпеки щодо організації робочих місць. Безпека при експлуатації балонів та посудин, що працюють під тиском, підйомно-транспортного обладнання. Безпека при виконанні вантажно-розвантажувальних робіт.

Види навчання з питань охорони праці працівників при прийнятті на роботу та в період роботи. Інструктажі з питань охорони праці: їх види, порядок проведення, причини проведення позапланового та цільового інструктажів, реєстрація.

Електротравматизм, види електричних травм. Дія електроструму на організм людини. Фактори, що впливають на наслідки ураження електричним струмом. Причини електротравматизму. Класифікація приміщень за ступенем

ураження електричним струмом. Система засобів та заходів безпечної експлуатації електроустановок (електробезпека). Технічні та організаційні засоби та заходи захисту від ураження електричним струмом. Електрозахисні засоби: призначення, класифікація. Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.

Тема 8. Пожежна безпека. Загальні принципи організації пожежної безпеки на виробництві. Способи та засоби гасіння пожеж (РН 1, РН 2, РН 11, РН 12)

Законодавчі та нормативно-правові акти в галузі пожежної безпеки. Державний пожежний нагляд. Завдання та види пожежної охорони згідно Кодексу цивільного захисту України. Організація пожежної охорони на підприємстві.

Основні причини пожеж. Пожежонебезпечні властивості матеріалів та речовин. Пожежо- та вибухонебезпечність об'єкта. Система попередження пожеж. Протипожежний захист. Пожежна профілактика при проектуванні і експлуатації промислових об’єктів, будинків, споруд, технологічного обладнання.

Способи та засоби пожежогасіння. Первинні засоби пожежогасіння. Пожежна сигналізація. Автоматичні системи пожежогасіння. Вимоги пожежної безпеки до систем електропостачання, опалення та вентиляції.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		л	п/с	л.з.	с.р.	
Змістовий модуль 1. ***Нормативно-правове регулювання безпеки життєдіяльності***						
1. Нормативно-правове регулювання безпеки життєдіяльності. Джерела небезпеки для людини	14	2	-/2		10	
Разом за змістовим модулем 1	14	2	2		10	
Змістовий модуль 2. ***Захист людини від впливу шкідливих, небезпечних і вражаючих факторів***						
2. Захист людини від впливу шкідливих, небезпечних і вражаючих факторів природного, техногенного та соціально-політичного характеру	15	2	-/2		11	
3. Захист людини від впливу негативних факторів середовища повсякденної діяльності. Порядок надання населенню інформації про наявність загрози або виникнення НС	16	4	2/-		10	

Разом за змістовим модулем 2	31	6	4		21
Змістовий модуль 3. ***Правові та організаційні питання охорони праці***					
4. Законодавча та нормативно-правова база України про охорону праці. Державне управління, державний нагляд за охороною праці та організація охорони праці на виробництві.	10	2			8
5.Виробничий травматизм та професійна захворюваність.	11	2	2|2		5
Разом за змістовим модулем 3	21	4	4		13
Змістовий модуль 4. ***Виробнича санітарія та техніка безпеки***					
6. Умови праці. Шкідливі та небезпечні виробничі фактори. Забруднення повітря виробничих приміщень (шкідливі речовини, шум, вібрація, випромінювання).	6	2	-/2		2
7. Загальні вимоги безпеки до технологічних процесів та обладнання. Електробезпека.	10	2	2/-		6
8. Пожежна безпека. Загальні принципи організації пожежної безпеки на виробництві. Способи та засоби гасіння пожеж.	8		-/2		6
Разом за змістовим модулем 4	24	4	6		14
Разом	**90**	**16**	**14**		**58**

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Джерела небезпеки для людини. Захист людини від впливу шкідливих, небезпечних і вражаючих факторів природного, техногенного, соціально-політичного характеру	2
2	Порядок надання населенню інформації про наявність загрози або виникнення НС.	2
3	Принципи державної політики в галузі охорони праці. Правові питання охорони праці. Аналіз, прогнозування, профілактика травматизму та професійної захворюваності на виробництві.	2
4	Шкідливі та небезпечні виробничі фактори. Забруднення повітря виробничих приміщень (шкідливі речовини, шум, вібрація, випромінювання)	2
5	Заходи та засоби створення сприятливих умов праці на виробництві. Техніка безпеки виробничих процесів та обладнання. Електробезпека.	2

	Разом	10

7. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Порядок надання населенню інформації про наявність загрози або виникнення НС.	2
2	Проведення розслідування нещасного випадку, пов'язаного з виробництвом. Складання акту форми Н-1.	2
3	Порядок проведення та оформлення інструктажів з питань охорони праці.	2
	Разом	6

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Нормативно-правове регулювання безпеки життєдіяльності	5
2	Джерела небезпеки для людини	5
3	Захист людини від впливу шкідливих, небезпечних і вражаючих факторів природного характеру	4
4	Захист людини від впливу шкідливих, небезпечних і вражаючих факторів техногенного характеру	4
5	Захист людини від несприятливих факторів соціально-політичного характеру	4
6	Захист людини від впливу негативних факторів середовища повсякденної діяльності	4
7	Порядок надання населенню інформації про наявність загрози або виникнення НС.	5
8	Гарантії прав громадян України на охорону праці.	4
9	Питання охорони праці у колективному договорі.	4
10	Розслідування та облік професійних захворювань і аварій на виробництві.	5
11	Забруднення повітря виробничих приміщень (шкідливі речовини, шум, вібрація, випромінювання).	4
12	Електрозахисні засоби: призначення, класифікація. Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.	3
13	Навчання з питань охорони праці. Види інструкцій з охорони праці.	3
14	Пожежна безпека. Загальні принципи організації пожежної безпеки на виробництві.	2
15	Способи та засоби гасіння пожеж.	2
	Разом	58

9. Теми рефератів

№ з/п	Назва теми
1	Небезпеки природного походження, які траплялися в м. Чернігові та Чернігівській області.
2	Глобальні екологічні проблеми людства.
3	Надання першої медичної допомоги.
4	Небезпечні техногенні об’єкти в м. Чернігів.
5	Ядерний вибух та ядерна зброя.
6	Правила евакуації при НС.
7	Аварії на АЕС.
8	Хімічні небезпеки та хімічно небезпечні виробництва.
9	Правила поводження при надзвичайних ситуації у воєнний період.
10	Тероризм.
11	Комп’ютерна залежність та інтернет залежність.
12	Отруйні рослини та тварини Чернігівської області.
13	Аналіз аварій на транспорті в Чернігівській області.
14	Стан якості питної води в м. Чернігів.
15	Стан якості повітря в м. Чернігів.
16	Соціальні проблеми підлітків.
17	Пенсійний фонд України: відшкодування шкоди, постраждалим на виробництві.
18	Основні положення державного соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань.
19	Гарантії охорони праці жінок, неповнолітніх, інвалідів та людей похилого віку.
20	Удосконалення механізму витрат, пов’язаних з поліпшенням умов праці.
21	Економічне стимулювання підприємств, спрямоване на поліпшення стану умов праці.
22	Аналіз стану виробничого травматизму та професійної захворюваності в Україні, в Чернігівській області.
23	Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці.
24	Фінансування заходів з поліпшення умов охорони праці.
25	Питання охорони праці в колективному договорі

10. Перелік питань до заліку

1. Охарактеризуйте завдання рятувальних служб цивільного захисту.
2. Охарактеризуйте воєнний стан, вкажіть права та обов`язки громадян в період воєнного стану.
3. Охарактеризуйте надзвичайний стан.
4. Проаналізуйте основні принципи цивільного захисту.
5. Охарактеризуйте систему «людина – життєве середовище», та її елементи.
6. Проаналізувати виробниче та побутове середовище людини.

7. Проаналізувати ризик, як фактор потенційної небезпеки, пояснити поняття «безпека»
8. Охарактеризувати поняття «стихійні лиха» і вказати класифікацію надзвичайних ситуацій.
9. Охарактеризувати літосферні небезпеки та вказати правила поводження під час землетрусу.
10. Охарактеризувати гідросферні небезпеки, вказати правила поведінки під час повені та наслідки повеней.
11. Охарактеризувати атмосферні небезпеки, визначити правила поведінки під час ударів блискавки.
12. Визначити основні космічні небезпеки та їхній вплив на оточуюче середовище.
13. Охарактеризувати поняття «перша медична допомого» та вказати види першої медичної допомоги.
14. Проаналізувати значення та загальні принципи надання першої медичної допомоги.
15. Охарактеризувати правила поводження при аваріях з викидом сильнодіючих отруйних речовин (СДОР).
16. Охарактеризувати правила поводження при небезпечних подіях на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях.
17. Вказати види й джерела іонізуючого випромінювання та проаналізувати методи захисту від іонізуючих опромінювань.
18. Охарактеризувати ознаки впливу радіації на організм людини та вказати правила поведінки при аваріях з витоком іонізуючого опромінення.
19. Охарактеризувати поняття «соціально – політичний конфлікт» та вказати класифікацію соціальних небезпек.
20. Проаналізувати небезпеки спричинені соціумом та вказати правила поводження у натовпі.
21. Охарактеризувати екстремальні ситуації криміногенного характеру, проаналізувати способи їх уникнення.
22. Проаналізувати характеристику шкідливих хімічних речовин, визначити їх вплив на організм людини.
23. Проаналізувати характеристику шкідливих біологічних речовин, визначити їх вплив на організм людини.
24. Охарактеризувати хімічну та біологічну зброю, як зброю масового ураження.
25. Проаналізувати правила поводження при терористичних актах та воєнному нападі.

26. Охарактеризувати основні форми знезараження: дезактивації, дегазації, дезінфекції.
27. Проаналізувати значення системи оповіщення НС та вказати порядок проведення рятувальних та невідкладних аварійних робіт.
28. Охарактеризувати поняття «епідемія » та «соціальні хвороби» , визначте вплив на організм людини та засоби профілактики захворювання на грип.
29. Охарактеризувати колективні засоби захисту, призначення і класифікація.
30. Охарактеризувати стан безпеки праці на виробництві.
31. Вказати етапи для забезпечення безпеки праці
32. Проаналізувати законодавство України про охорону праці.
33. Визначити основні принципи державної політики України в галузі охорони праці.
34. Охарактеризувати органи державного нагляду за охороною праці.
35. Охарактеризувати громадський контроль за станом охорони праці.
36. Проаналізувати принципи, за якими здійснюється державний нагляд
37. Охарактеризувати особливості охорони праці неповнолітніх.
38. Охарактеризувати особливості охорони праці жінок .
39. Визначити обов’язки роботодавця щодо створення безпечних і нешкідливих умов праці та обов’язки працівника за трудовим договором.
40. Охарактеризувати навчання з охорони праці.
41. Охарактеризувати інструктажі з питань охорони праці.
42. Охарактеризувати значення та вплив на здійснення трудової діяльності освітлення виробничих приміщень.
43. Охарактеризувати електромагнітні високочастотні (ВЧ) і надвисокочастотні (НВЧ) випромінювання, іонізуючі випромінювання.
44. Запропонувати захист від дії шуму у виробничому середовищі, вказати його вплив на організм людини.
45. Визначити захист від вібрації та проаналізувати вплив вібрації на організм людини.
46. Охарактеризувати значення та вплив на здійснення трудової діяльності вентиляції виробничих приміщень.
47. Охарактеризувати значення та вплив на здійснення трудової діяльності кондиціонування повітря.
48. Охарактеризувати аналіз умов праці за показниками шкідливості та небезпечності чинників виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу.
49. Охарактеризувати загальні вимоги безпеки в галузі до виробничого обладнання та технологічних процесів.

50. Охарактеризувати шкідливі речовини та їх класифікація залежно від дії на організм людини.
51. Проаналізувати основні групи причин виробничого травматизму і професійної захворюваності.
52. Охарактеризувати розслідування та облік випадків хронічних професійних захворювань і отруєнь.
53. Охарактеризувати розслідування та облік нещасного випадку.
54. Вказати, з якою метою здійснюється аналіз і прогнозування травматизму та професійних захворювань.
55. Проаналізувати основні заходи запобігання травматизму та захворюванням на виробництві.
56. Охарактеризувати колективні засоби захисту від дії небезпечних і шкідливих факторів виробничого середовища .
57. Охарактеризувати індивідуальні засоби захисту від дії небезпечних і шкідливих факторів виробничого середовища.
58. Охарактеризувати поняття про електробезпеку та вказати заходи і засоби захисту від дії електричного струму.
59. Вказати види електротравм.
60. Навести класифікацію будівель і споруд за ступенем вогнестійкості.
61. Охарактеризувати вимоги до утримання евакуаційних шляхів і виходів.
62. Охарактеризувати державний пожежний нагляд.
63. Охарактеризувати первинні засоби гасіння пожеж.
64. Проаналізувати оснащення об’єктів первинними засобами пожежогасіння та систему пожежної сигналізації.
65. Охарактеризувати забезпечення безпечної евакуації персоналу.

12. Методи навчання

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності: словесні (лекція, бесіда, пояснення, діалог, дискусія), наочні (ілюстрація, демонстрація), практичні (навчальні практикуми).

2. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: розгляд творчо-аналітичних завдань, ситуативних задач; навчальна дискусія, створення ситуації у процесі викладання, опора на життєвий досвід здобувача освіти.

3. Методи контролю і самоконтролю у навчанні: усний, письмовий, тестовий, самоконтроль, самооцінка.

4. Інноваційні методи: гостьові лекції, ділові ігри, метод кейсів тощо.

12.Засоби діагностики результатів навчання

Поточний:

- усний контроль (фронтальне, групове, індивідуальне, комбіноване, репродуктивне, творче);
- письмовий контроль (диктант);
- тестовий контроль (тести відкритої форми, тести закритої форми, тест-альтернатива, тест-відповідність, багаторівневий тест);
- самоконтроль.

Підсумковий контроль: залік (в 3-му семестрі для ЗФПО на базі БСО, в 1-му семестрі для ЗФПО на базі ПЗСО).

Задля реалізації принципу диференціації та індивідуалізації навчання контроль проводиться з використанням різнорівневих завдань.

13. Критерії оцінювання результатів навчання

Навчальні досягнення здобувачів фахової передвищої освіти ІІ року навчання на основі базової середньої освіти оцінюються за 12-бальною шкалою.

Навчальні досягнення здобувачів фахової передвищої освіти І року навчання на основі повної загальної середньої освіти оцінюються за 4-бальною шкалою.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти на базі БСО

Рівень навчальних досягнень здобувачів освіти	**Бал**	**Критерій оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти**
І початковий	1	Здобувач фахової передвищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, що позначаються учнем окремими словами чи реченнями.
	2	Здобувач фахової передвищої освіти володіє матеріалом на елементарному рівні засвоєння, викладає його уривчастими реченнями, виявляє здатність викласти думку на елементарному рівні.
	3	Здобувач фахової передвищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину матеріалу.
ІІ середній	4	Здобувач фахової передвищої освіти володіє матеріалом на початковому рівні, значну частину матеріалу відтворює на репродуктивному рівні.
	5	Здобувач фахової передвищої освіти володіє матеріалом на рівні, вищому за початковий, здатний за допомогою викладача логічно відтворити значну його частину.

	6	Здобувач фахової передвищої освіти може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити висновки, виправляти допущені помилки.
III достатній	7	Здобувач фахової передвищої освіти здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, частково контролювати власні навчальні дії, наводити окремі власні приклади на підтвердження певних тверджень.
	8	Здобувач фахової передвищої освіти вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність, виправляти помилки і добирати аргументи на підтвердження певних думок під керівництвом викладача.
	9	Здобувач фахової передвищої освіти вільно (самостійно) володіє вивченим обсягом матеріалу, в тому числі і застосовує його на практиці; самостійно виправляє допущені помилки, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу.
IV високий	10	Здобувач фахової передвищої освіти виявляє початкові творчі здібності, самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, поставлених викладачем.
	11	Здобувач фахової передвищої освіти має системні знання, вміє сформувати цілісне уявлення про об'єкт вивчення, визначає і аналізує головні проблеми галузі діяльності безпеки життєдіяльності та основ охорони праці. Користується науковою термінологією, аргументує свої твердження і висновки, систематично працює з додатковою інформацією, поглиблює набуті знання. Вільно аналізує та використовує набуту інформацію. Розв'язує завдання частково-пошукового характеру.
	12	Здобувач фахової передвищої освіти вільно володіє знаннями з дисципліни у межах програми. виявляє особливі творчі здібності, самостійно розвиває власні обдарування і нахили, вміє самостійно здобувати знання.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти на базі ПЗСО

Бали	**Критерій оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти**

«Незадовільно»	Здобувачі фахової передвищої освіти мають нечіткі уявлення про об'єкт вивчення, відтворюють частину навчального матеріалу, за допомогою викладача виконують елементарні завдання.
«Задовільно»	Здобувачі фахової передвищої освіти відтворюють основний навчальний матеріал, здатні з помилками дати визначення понять, сформулювати правило. Вміють застосовувати знання при виконанні завдань за зразком.
«Добре»	Знання здобувачів фахової передвищої освіти є достатніми. Здобувачі фахової передвищої освіти застосовують вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагаються аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки. Відповіді їх логічні, хоч і мають неточності та незначні помилки.
«Відмінно»	Здобувачі фахової передвищої освіти мають повні, глибокі знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовують їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Уміють самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення.

Під час проведення заліку навчальні досягнення здобувачів фахової передвищої освіти оцінюються за критеріями, які вказані в вище зазначеній таблиці.

Викладач має право поставити здобувачу фахової перед вищої освіти оцінку за залік без додаткового опитування, враховуючи його роботу протягом семестрів, якісне виконання ним практичних робіт, активну участь на заняттях з даної дисципліни і т.д.

14. Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті в рамках окремих тем навчальної дисципліни, здійснюється викладачем за зверненням здобувача фахової передвищої освіти та представленням документів, які підтверджують результати навчання (сертифікати, свідоцтва, скріншоти тощо).

Рішення про визнання та оцінка за відповідну частину освітнього компонента приймається викладачем за результатами співбесіди зі здобувачем фахової передвищої освіти.

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті в рамках цілого освітнього компонента, здійснюється за процедурою, яка визначена Порядком визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти Відокремленому структурному підрозділі «Фаховий коледж економіки і технологій

Національного університету «Чернігівська політехніка».

15.Методичне забезпечення

1. Методичні вказівки до семінарських занять з дисципліни «Безпека життєдіяльності, цивільний захист та основи охорони праці» для здобувачів фахової передвищої освіти освітньо-професійної програми Підприємництво, торгівля та біржова діяльність. / Укл.: Анатолій Педорич, Галина Смирнова. - Чернігів: ВСП «ФКЕТ НУ «Чернігівська політехніка». – 14 с.
2. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Безпека життєдіяльності, цивільний захист та основи охорони праці» для здобувачів фахової передвищої освіти освітньо-професійної програми Підприємництво, торгівля та біржова діяльність. / Укл.: Анатолій Педорич, Галина Смирнова. – Чернігів: ВСП «ФКЕТ НУ «Чернігівська політехніка». - 26 с.
3. Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Безпека життєдіяльності, цивільний захист та основи охорони праці» для здобувачів фахової передвищої освіти освітньо-професійної програми Підприємництво, торгівля та біржова діяльність. / Укл.: Анатолій Педорич, Галина Смирнова. - Чернігів: ВСП «ФКЕТ НУ «Чернігівська політехніка». – 28 с.
4. Пакет завдань для поточного оцінювання результатів навчання з дисципліни «Безпека життєдіяльності, цивільний захист та основи охорони праці» для здобувачів фахової передвищої освіти освітньо-професійної програми Підприємництво, торгівля та біржова діяльність. / Укл.: Анатолій Педорич, Галина Смирнова. - Чернігів: ВСП «ФКЕТ НУ «Чернігівська політехніка».
5. Залікові завдання для підсумкового контролю знань з дисципліни “Безпека життєдіяльності, цивільний захист та основи охорони праці” для здобувачів фахової передвищої освіти освітньо-професійної програми Підприємництво, торгівля та біржова діяльність. / Укл.: Анатолій Педорич, Галина Смирнова. - Чернігів: ВСП «ФКЕТ НУ «Чернігівська політехніка».

16. Рекомендована література

Законодавчі та нормативно-правові акти

1. Закон України «Про охорону праці» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 49, ст.668) Редакція від 19.08.2022, підстава - 2468-IX, 2434-IX Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text
2. Кодекс законів про працю України {Затверджується Законом № 322-VIII від 10.12.71 ВВР, 1971, додаток до № 50, ст. Редакція від 29.10.2022, підстава - 2622-IX Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text
3. Кодекс цивільного захисту України (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 34-35, ст.458) Редакція від 29.10.2022, підстава - 2655-IX Верховна Рада

України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text

4. Основи законодавства України про охорону здоров'я. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 4, ст.19) Редакція від 27.10.2022, підстава - 2438-IX Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text

5. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища». (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, № 41, ст.546) Редакція від 10.07.2022, підстава - 2321-IX Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text

6. Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку». (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, № 12, ст.81) Редакція від 16.10.2022, підстава - 124-IX Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/39/95-%D0%B2%D1%80#Text

7. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 27, ст.218) Редакція від 14.01.2021, підстава - 1113-IX Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/4004-12#Text

8. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування». (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 46-47, ст.403). Редакція від 02.04.2022, підстава - 2153-IX Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text

9. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 квітня 2019 р. № 337 «Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-2019-%D0%BF#Text

10. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.06.2003р. № 994 «Перелік заходів та засобів з охорони праці, витрати на здійснення та придбання яких включається до валових витрат» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994-2003-%D0%BF#Text

11. Правила пожежної безпеки в Україні. Наказ Міністерства внутрішніх справ України 31.07.2017 № 1048 Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1048-17#Text

12. НПАОП 0.00-4.03-04 «Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці.» Наказ Держнаглядохоронпраці України від 08.06.2004р. № 151 Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0778-04#Text

13. НПАОП 0.00-4.09-07 «Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007р.

№ 55. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0311-07#Text

14. НПАОП 0.00-4.11-07 «Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці» Наказ Держгірпромнагляду від 18.11.2007 р. № 55 Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0316-07#Text

15. НПАОП 0.00-4.12-05 «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 р. № 15 Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0231-05#Text

16. Про внесення змін до Положення про розробку інструкцій з охорони праці. Наказ Міністерства соціальної політики України від 30.03.2017 № 526 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0779-17#Text

17. НПАОП 0.00-4.09-07 «Типове положення про службу охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 р. № 255. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1526-04#Text

Базова

18. Савченко І. Є. Безпека життєдіяльності: курс лекцій / І. Є. Савченко–Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2016. – 269 с.

19. Охорона праці та цивільний захист. О. Г. Левченко, О. І. Полукаров, В. В. Зацарний, Ю. О. Полукаров, О. В. Землянська. – К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. – 420 с.

20. Методичні вказівки з дисципліни «Охорона праці та безпека життєдіяльності» для здобувачів вищої освіти галузі знань 12 «Інформаційні технології» / С. А. Горбаченко, О. В. Дикий, М.О. Флюнт. – Одеса: НУ «ОЮА», 2020. – 37 с.

21. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В. В. Сокуренко, О. М. Бандурка, С. М. Бортник та ін.; за заг. ред. В. В. Сокуренка. – Харків: ХНУВС, 2021. – 308 с.

22. Шкодин А.В. Основи охорони праці. Навчальний посібник для студентів агротехнічних коледжів // Шкодин А.В. - 2-ге вид., допов. – Ніжин, 2018. - 344 с.

23. Безпека життєдіяльності : підручник / [А. С. Бєліков, В. А. Шаломов, С. В. Подкопаєв та ін.] ; під заг. ред. засл. діяча науки і техніки України, д.т.н., проф. А. С. Бєлікова. – Дніпро : Журфонд, 2024. – 240 с.

Допоміжна

24. Грибан В. Г., Негодченко О. В. Охорона праці: навч. посібник. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. Г. Грибан, О. В. Негодченко — К.: Центр учбової літератури, 2019. — 280 с.

25. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці: Навч. посіб. – 4-те вид., допов. і перероб. – К.: Університет «Україна», 2019. – 295 с.

26. Журнали «Охорона праці», «Пожежна безпека»

17.Інформаційні ресурси

1. http://zakon2.rada.gov.ua – Законодавство України
2. http://www.mon.qov.ua - Сайт Міністерства освіти і науки України.
3. http://ocvita.ua - Освіта
4. http://redbookz.com – Бібліотека онлайн
5. http://uk.wikipedia.org – Перша українська електронна бібліотека підручників
6. https://taxlink.ua/ua/
7. https://stud.com.ua/1427/bzhd/bezpeka_zhittyediyalnosti
8. http://forca.com.ua/instrukcii/ohorona-praci/instrukciya-schodo-nadannya-